

Återrapport – Uppdrag i Biblioteksplan 2016-2019

I den fastställda Biblioteksplanen för åren 2016-2019 gav kommunfullmäktige utbildningsförvaltningen/Barn- och utbildningsnämnden i uppdrag att senast 2019 ta fram ett förslag på hur skolbiblioteksfrågan ska lösas.¹

Uppdraget tilldelades i samband med avsnittet **Barn och unga – vår framtid** och som sista stycke i detta avsnitt av biblioteksplanen står: ”*Eftersom det enligt skollagen ska finnas skolbibliotek i anslutning till alla skolformer är det önskvärt att skolan senast 2019 tar fram ett förslag på hur skolbiblioteksfrågan ska lösas då folkbiblioteken aldrig kan ersätta den service som en skolbibliotekarie i ett skolbibliotek kan ge elever och lärare.*”²

Definition av Skolbibliotek

I **Skollagen**, som Piteå kommuns biblioteksplan hänvisar till, finns ingen närmare precisering av vad som kännetecknar ett skolbibliotek. Regeringen har dock i **propositionen** 2009/10:165 hänvisat till att med skolbibliotek ”*brukar vanligtvis avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.*”³

Enligt propositionen ska organiseringen av skolbiblioteksverksamheten vara flexibel och tillgången till skolbibliotek kunna ordnas på olika sätt, beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. Skolornas och elevernas olika behov och förutsättningar ska kunna medföra variation i anordnandet av skolbibliotek.⁴

Bibliotekslagen innehåller några mer preciserade krav på skolbiblioteken; de ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.⁵

Bibliotekslagen säger också att skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bland annat genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.⁶

Skolverket definierar skolbibliotek som ”*en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställts till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal. Skolbibliotek är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs som är en*

¹ Biblioteksplan för Piteå kommun 2015-2019, Senast reviderad KF 2016-10-17 § 254, sid. 5

² Ibid., sid. 5

³ Skolbibliotek, Skolinspektionens informationsblad 2011-09-30, <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/0-si/04-rad-och-vagledning/stallningstaganden/infoblod-skolbibliotek.pdf>, hämtad 2019-06-10, sid.5

⁴ Ibid., sid.5

⁵ Ibid., sid.5

⁶ Ibid., sid.6

del i en skolas läromedel och övrig utrustning, dels som en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svarar för viss service.”⁷

Skolbibliotekarie inget krav

Varken i skollagen eller i bibliotekslagen finns det några bestämmelser som ställer krav på att det ska finnas en skolbibliotekarie.⁸

Däremot visar forskning på att skolbibliotek kan utgöra en betydelsefull pedagogisk resurs som bidrar till elevers lärande, framför allt om det finns tillgång till skolbibliotekarie och att samverkan sker mellan skolbibliotekarien och lärare samt att skolbiblioteket har legitimitet i skolan och stöd från skollagen.⁹

Krav på skolbibliotek

Skolinspektionen, som är den statliga myndighet som har tillsynsansvar för svenskt skolväsende, har utifrån skollagens och bibliotekslagens bestämmelser fastslagit att följande tre krav ska vara uppfyllda för att eleverna ska anses ha tillgång till skolbibliotek (och myndigheten utgår därför från dessa krav i sin tillsyn)¹⁰:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Slutsats

Enligt de definitioner som råder gällande skolbibliotek anser utbildningsförvaltningen att nuvarande organisation av skolbibliotek i Piteå kommun är acceptabel i stort. Skolenheterna, förutom Pitholmsskolan, har tillgång till ett bibliotek i den egna skolenhetens lokaler alternativt på rimligt avstånd till dessa. Biblioteken omfattar alla efterfrågade medier, de har en mycket skicklig och tillmötesgående personal och är anpassade till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

⁷ *Skolbibliotek, Skolinspektionens informationsblad* 2011-09-30, <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/0-si/04-rad-och-vagledning/stallningstaganden/infoblad-skolbibliotek.pdf>, hämtad 2019-06-10, sid.5

⁸ *Ibid.*, sid.6

⁹ *Skolbiblioteket som pedagogisk resurs*, Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport 2018, <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2018/skolbibliotek/skolbiblioteket-som-pedagogisk-resurs-skolinspektionen-2018.pdf>, hämtad 2019-06-10, sid 5

¹⁰ *Skolbibliotek, Skolinspektionens informationsblad* 2011-09-30, <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/0-si/04-rad-och-vagledning/stallningstaganden/infoblad-skolbibliotek.pdf>, hämtad 2019-06-10, sid.3

På vissa håll får skolorna stöd av bokbussen som, om än den inte kan klassas som skolbibliotek då inte samtliga medier är representerade och den saknar fokus på barn i behov av särskilt stöd, fyller en viktig pedagogisk funktion för skolans verksamhet.

På Pitholmsskolan förekommer planer på ett framtida skolbibliotek i samband med att renoveringar och ombyggnationer kommer till stånd, men tidsplanen för detta är osäker.

Även om skolbiblioteken är utformade på en acceptabel nivå (enligt Skolinspektionens definition) finns det utvecklingspotential som kan öka kvaliteten på skolbiblioteken ytterligare, varvid vi föreslår nedanstående åtgärder:

Åtgärder

A. Tillgång

1. En tids- och aktivitetsplan måste utarbetas för Pitholmsskolans skolbibliotek.

B. Samverkan

1. Förutsättningar för samverkan mellan lärare och bibliotekarier på berörda skolbibliotek behöver stärkas avseende tid, medvetenhet om varandras uppdrag och kompetens.
2. Kompetensen på skolorna om hur skolbiblioteket kan vara en resurs i samtliga skolämnen behöver stärkas.
3. Rektorer behöver ta ett större ansvar för hur skolbiblioteken ska kunna vara en integrerad del av skolans arbete och för förutsättningar för samverkan.
4. Skolbibliotekens verksamhet behöver synliggöras och utvecklas som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.
5. Skolbiblioteken behöver involveras i värdegrundsarbetet, inte minst i arbetet med elevers studiero.

Utbildningsförvaltningen föreslår att en arbetsgrupp utses, med representanter från såväl skola som bibliotek, med uppdrag att utarbeta ett förslag till handlingsplan för att åstadkomma ovanstående åtgärder.

Arbetsgruppen bör inleda sitt arbete under hösten 2019 och handlingsplanen bör vara färdig att presenteras för förvaltningens ledningsgrupp 9 december 2019.

Piteå 2019-06-10

Malin Westling

Förvaltningschef

Utbildningsförvaltningen